

Utrecht 18 november 2024

Betreft: Reactie NMU op **Startnotitie wijzigen Omgevingsvisie en-verordening (vast te stellen in december 2024)**
– **Statencommissie Ruimtelijke ontwikkeling en Wonen (hierna, "startnotitie")**

Geachte leden van Provinciale Staten,

Wij waarderen de mogelijkheid om samen met de provincie bij te dragen aan de herziening van de ontwerp-Omgevingsvisie en de ontwerp-Omgevingsverordening en geven in deze reactie onze aandachtspunten mee ten behoeve van de bespreking in december in de Statencommissie Ruimtelijke ontwikkeling en Wonen. We hebben met interesse kennisgenomen van de startnotitie en het heldere proces dat hierin beschreven wordt om te komen tot de gewenste aanpassingen van zowel de omgevingsvisie als de verordening.

Wij verwelkomen het feit dat de provincie zich richt op een groene en gezonde groei van zowel de stad als het landelijke gebied en rekening houdt met de verschillende lopende programma's, zoals het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), bij de herziening van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

Als maatschappelijke organisatie zijn wij graag actief betrokken in het participatietraject het komende jaar. Hierbij valt op in de startnotitie, dat voor de verschillende doelgroepen momenten worden georganiseerd en inzicht is gegeven in de werkvorm. Mogelijk is deze nog niet uitputtend, maar we zouden het op prijs stellen om ook, liefst samen met de overheidsorganisaties het gesprek aan te gaan, zowel op medewerkersniveau als bestuurlijk en onze expertise in te brengen. We vragen ons af of een markt, gezamenlijk met inwoners en belangenorganisaties voldoende ruimte geeft om een degelijke en volledige inbreng te leveren.

Veel van de voorgestelde wijzigingen in bijlagen 2 "voorlopig overzicht wijzigingen Omgevingsvisie" en 3 "voorlopig overzicht wijzigingen Omgevingsverordening" van de startnotitie van de Omgevingsverordening (hierna, "OV") en de Omgevingsvisie, zien we positief tegemoet. Zoals het sterker verankeren van "bodem en water sturend" als principe. Om echt toekomstbestendige ruimtelijke keuzes te maken, vormt dit uitgangspunt een belangrijke basis. Daarnaast zijn er een aantal basiskeuzes, die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Zoals het beter verankeren van utilitair lopen en het opnemen als vervoerswijze; het opnemen van een verbod op PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen; het onderzoek naar mogelijkheden en knellende regels voor vezelteelt en agroforestry; het invoegen van een geheel verbod op gebruik glyfosaat in waterwingebied Bethunepolder; en de borging van het onderwerp toekomstbestendig bouwen en convenant Duurzame Woningbouw in hoofdstuk "4.4 Beleid – Vitale steden en dorpen" van de Omgevingsvisie. Hiermee zal de omgevingsvisie beter toegespitst zijn op de huidige uitdagingen en daaraan als instrument bij kunnen dragen.

We hebben ook een paar aandachtspunten met betrekking tot de startnotitie zelf en de bijlagen 2 en 3 daarvan. Wat betreft de punten in bijlagen 2 en 3 (en de andere bijlagen van de startnotitie), hebben we deze in deze fase nog niet uitputtend beschreven. In het nog te voeren participatieproces zullen deze aan de orde komen en zijn we van plan onze inbreng gedetailleerder te leveren.

Kwaliteit van de leefomgeving: Basiskwaliteit natuur

In bijlage 2 van de startnotitie is het volgende vraagstuk opgenomen: “omgevingskwaliteiten beter vastleggen”.

Onze oproep: Het natuurbeleid in Nederland heeft zich lange tijd voornamelijk gericht op het beschermen, inrichten en beheren van natuurgebieden, zowel via Natura 2000 als via het Nationaal Natuurnetwerk Nederland. Buiten deze natuurgebieden is de kwaliteit van het landschap verder achteruitgegaan. Terwijl juist deze kwaliteit ook bijdraagt aan een robuuste kwaliteit in de natuurgebieden zelf. Zorg ervoor dat het waarborgen van de Basiskwaliteit Natuur zowel voor natuurgebieden alsook op het landelijke en stedelijke gebied waar natuur niet de primaire functie is, wordt opgenomen in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening¹. Voorbeelden van het realiseren van de Basiskwaliteit Natuur in stedelijke omgevingen in Utrecht zijn onder andere de aanleg van “Heuvelrugtuinen” en groene daken. Kleine landschapselementen in het Utrechtse landelijke gebied, zoals houtsingels, geriefbosjes en natuurvriendelijke oevers, dragen ook bij aan de Basiskwaliteit Natuur. Bovendien vormen zij een essentieel onderdeel van het karakteristieke Utrechtse landschap, met belangrijke functies zoals waterbergend vermogen en een gezonde bodem.

Nieuwbouw

In de startnotitie staat dat de provincie Utrecht de bestaande steden, regiokernen en dorpskernen versterkt met ruimte voor nieuwe woningen, werklocaties en voorzieningen (p.3). Wij streven na dat dit op een zo toekomstbestendige en natuurinclusief mogelijke manier plaats zal vinden. Daarom zijn we ook verheugd dat het onderwerp toekomstbestendig bouwen en het convenant Duurzame Woningbouw en het vraagstuk “Nieuwbouw ‘netbewust’ ontwikkelen” opgenomen zijn in bijlage 2 van de startnotitie.

We zijn ook tevreden dat in bijlage 3 van de startnotitie het volgende is opgenomen “Onderzoek of aanpassing van de verordening is nodig om bij ruimtelijke ontwikkelingen de klimaatrisico's te beperken. Door het maken van een risicoanalyse en het toepassen van het Convenant Toekomstbestendig Bouwen en daar invulling aan te geven op maatregelen niveau (bijvoorbeeld door inzet van hoogwaardige groene daken en biobased materialen)”.

Onze oproep:

- Zorg daarnaast voor een compacte groei en hoger bouwen (hoger dan 4 lagen), zowel binnen stedelijke gebieden als in grote, middelgrote en kleine kernen, zodat er veel ruimte voor groen behouden blijft en neem, als één van de initiatiefnemers van het Convenant Toekomstbestendig Bouwen, de hoogst geldende normen met betrekking tot duurzaamheid in de bouw. Eind oktober dit jaar is het [Convenant Toekomstbestendig Bouwen versie 2.0](#) gepubliceerd. Het is dan ook belangrijk om rekening te houden met deze laatste versie. Bij aanscherpingen van de normen in het Convenant dienen deze normen ook de verordening aangepast te worden;
- Ter herinnering: het was besloten in motie 24-6 om voorrang te verlenen aan circulaire bedrijven bij uitbreiding van bedrijventerreinen. Zorg voor de uitvoering van deze motie en definieer duidelijk, om dat effectief te laten zijn, wat een circulair bedrijf is. Anders ligt het gevaar op de loer dat reguliere bedrijven weinig veranderen, maar vooral hun marketing aanpassen zodat ze gebruik kunnen maken van deze voorrangsregeling.

Definiëren van begrippen

Op pagina 13 onder punt 3.4 van de Startnotitie staat vermeldt dat “Ook wordt er aandacht besteed aan het consequent, uniform en begrijpelijk formuleren van de regels in de verordening”.

Denk hier bijvoorbeeld aan het begrip “meerwaarde”. Het helder definiëren of scherp omschrijven van het begrip “meerwaarde” en andere natuurbegrippen in de OV was ook in motie 14-11 besloten. Zorg voor de uitvoering van deze motie.

Meerwaardebenadering

Hoewel de handreiking NNN een zinvolle verduidelijking is maken wij ons nog altijd zorgen over de “meerwaardebenadering”. De vraag waarom een ontwikkeling binnen het NNN op die plek nodig is en waarom het niet elders buiten het NNN mogelijk is, is nog steeds niet verplicht. Wij verzoeken dit op te nemen, aangezien het verschuiven

¹ Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2024 februari. Kennisdocument Basiskwaliteit Natuur, <https://open.overheid.nl/documenten/e0f03556-e257-45f7-a0d2-ddac3b945308/file>

van de grenzen van het NNN de samenhang van het netwerk aantast. Bovendien is bestaande natuur vanzelfsprekend waardevoller dan nieuwe natuur.

Onze oproep: Zorg ervoor dat bij de toepassing van artikel 6.3, lid 2a, onder ii (meerwaardebenadering) van de OV, de motivering van het omgevingsplan aanvullend op het onderzoek zoals bedoeld in artikel 6.3a, een beschrijving bevat van de noodzaak van realisatie van de nieuwe activiteiten of wijziging van de bestaande activiteiten op de voorgenomen locatie binnen het NNN. Toelichting: er moet dus onderbouwd worden waarom de ontwikkeling niet mogelijk is buiten het NNN.

Circulaire samenleving

Het opnemen van het volgende vraagstuk in bijlage 2 van de Startnotitie is een stap in de goede richting: *“De bestaande rode draden (gezondheid, veiligheid, inclusie, circulaire samenleving) plek geven binnen de zeven thema’s, zodat ze beter herkend worden als onderwerp met een basis in de Omgevingsvisie”.*

Onze oproep: Het is inderdaad belangrijk dat de circulaire economie niet wordt gehanteerd als een op zichzelf staand begrip, maar juist stevig wordt geïntegreerd binnen alle andere beleidsgebieden. Net zoals gezonde en veilige leefomgeving. Door circulariteit als *leidend principe* te hanteren en actief samen te werken, kan worden voorkomen dat verschillende (beleids)doelstellingen met elkaar conflicteren of elkaar zelfs tegenwerken. Zorg er ook voor dat beweging naar een circulaire samenleving beter uitgewerkt wordt in de startnotitie zelf.

Mobiliteit

In de Startnotitie lezen we op pagina 3 dat de provincie Utrecht wil zorgen voor adequate bereikbaarheid in bestaande steden, regiokernen en dorpskernen. Wij zijn blij dat het beter verankeren van utilitair lopen en het opnemen als vervoerswijze in bijlage XIV is opgenomen als wijziging in bijlage 3 van de startnotitie. Onze oproep: zorg ervoor dat een kansanalyse duurzame mobiliteit een onderdeel van het mobiliteitsonderzoek wordt zoals besloten in motie 24-10. Wij roepen ook de Provincie op om in haar verordening op te nemen dat mobiliteitsonderzoeken moeten motiveren hoe er maximaal is ingezet op duurzame mobiliteit volgens het STOMP-principe en het voorkomen en verminderen van fossiele bewegingen.

Luchtvaart

In het Overzicht verwerking reacties van Statenfracties in concept Startnotitie komt Luchtvaart beknopt ter sprake. Daarbij doet de provincie zichzelf tekort ten aanzien van de Ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik (TUG). Dergelijke “tijdelijke vliegvelden” zijn een provinciale bevoegdheid. De Beleidsregels ontheffingen tijdelijk en uitzonderlijk gebruik luchtvaart provincie Utrecht 2024 missen de belangenafweging uit de eerdere beleidsregels. De huidige beleidsregels kunnen in de omgevingsverordening worden aangescherpt om de impact van luchtvaart op natuur, milieu en klimaat te verkleinen. Zeker recreatieve helikoptervluchten staan op gespannen voet met de doelen van de provincie zonder dat zij een redelijk doel dienen. Wij roepen de provincie op om niet langer gebruik te maken van haar bevoegdheid om TUG’s te verlenen voor recreatieve helikoptervluchten en dat in de verordening vast te leggen.

Ten aanzien van de vierde aanvliegroute heeft de provincie minder juridische mogelijkheden. Desondanks roepen wij de provincie op om ook in haar omgevingsverordening en omgevingsvisie maximaal gebruik te maken van haar beperkte bevoegdheden om de vierde aanvliegroute zo sterk mogelijk te ontmoedigen.

Gebiedsgerichte keuzes

In de Startnotitie wordt het volgende vermeld onder punt 3.4. *“Voor een aantal thema’s lijkt deze indeling niet toereikend en zal onderzocht worden om een gebiedsindeling op basis van bodem, water en landschap te gebruiken. Hiermee worden landschappelijk gelijksoortige gebieden gebruikt, waar de opgaven specifiek en gebiedsgerichter uitgewerkt kunnen worden. En we een betere prioritering kunnen maken in wat we in welk gebied belangrijk vinden. Er worden in de regio-uitwerkingen concrete keuzes gemaakt en gebiedsgerichte uitspraken gedaan”.*

Ten aanzien van de gebiedsindeling op basis van bodem, water en landschap wijzen wij graag op de natuurvisie die door de verschillende Utrechtse natuurorganisaties is opgesteld. Deze is te vinden op: <https://natuurvisieutrecht.nl/>. Dit rapport kan de Provincie gebruiken als kader voor de indeling in gebieden en de mogelijkheden die de verschillende gebieden bieden.

Verbod op gebruik van glyfosaat en schadelijke gewasbeschermingsmiddelen

Wij zijn verheugd dat "Geheel verbod op gebruik glyfosaat in waterwingebied Bethunepolder" in bijlage 3 van de startnotitie is opgenomen. In bijlage 3 van de startnotitie staat ook het volgende vraagstuk opgenomen: "Aanvullende regels en/of verbod gebruik schadelijke gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden afhankelijk van juridisch onderzoek, etc."

Onze oproep: wij pleiten voor de toepassing van het voorzorgsprincipe en dus een verbod op het gebruik van i) glyfosaat in de hele provincie en ii) schadelijke gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Wat betreft het verbod op het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen, zouden wij graag zien dat dit verbod wordt uitgebreid naar landbouwgebieden in de buurt van natuurgebieden of biologische boerderijen.

Natuurbegraven

Wij zouden graag zien dat regels over natuurbegraven worden overgenomen in de OV. Zonder regels is het lastig om het verschil te benoemen tussen een begraafplaats en natuurbegraafplaats. Natuurbegraafplaatsen in de Groene contour kunnen we ons goed voorstellen, maar niet in de NNN.

Agroforestry en vezelteelt

Het opnemen van het vraagstuk "het onderzoek naar mogelijkheden en knellende, regels voor vezelteelt en agroforestry (OV)" in bijlage 3 van de startnotities stemt positief. Onze oproep: Wij zouden ook graag willen dat deze nieuwe vormen van landbouw concreet genoemd worden in de omgevingsvisie. Dit geeft duidelijkheid voor koplopers die de landbouw toekomstbestendig willen maken.

Wij hopen met deze input bij te dragen aan een nog steviger beleid op gebied van Ruimtelijke ontwikkeling en Wonen. We werken hierin graag samen.

Hartelijke groeten,

[Redacted signature]

Directeur NMU

